

Дніпропетровський педагогічний коледж
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара

Презентація на тему:
**Україна в роки першої
світової війни**

Виконала :
студентка групи ПО-14-3/9
Ткач Д.В
Перевірила:
Вчитель історії
Моренко Е.М

2016 р.

План

1. Українські землі напередодні Першої світової війни. Плани воюючих держав щодо України.
 2. Бойові дії на території України в роки Першої світової війни.
 3. Українські політичні партії, організації, збройні формування в роки Першої світової війни.
- Список використаної літератури.

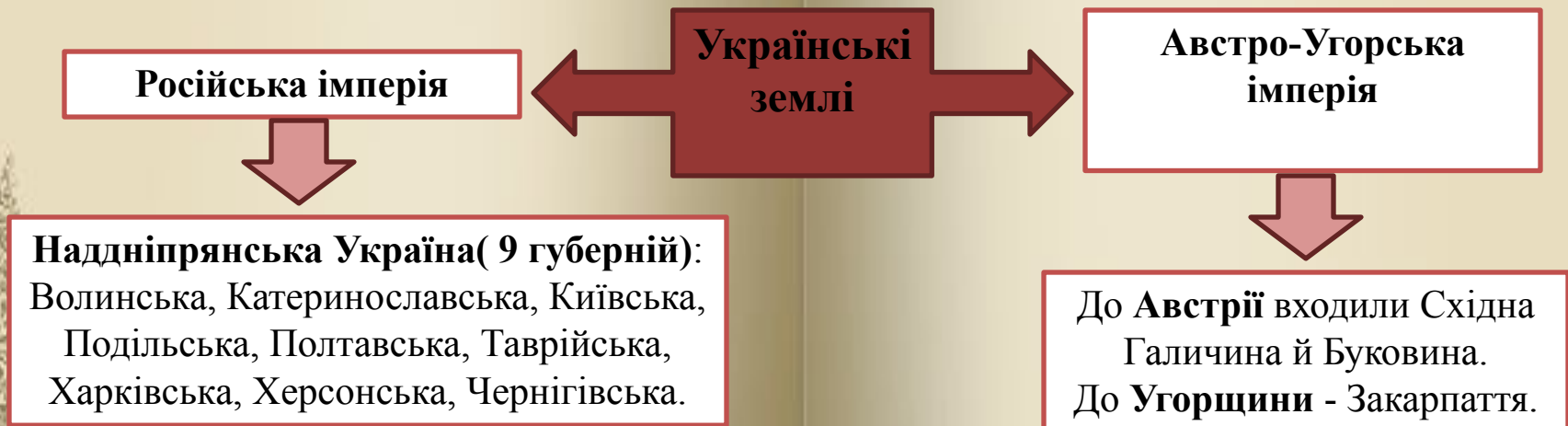
1. Українські землі напередодні Першої світової війни.

Напередодні війни українські землі були розподілені між Російською та Австро-Угорською імперіями. Українці не мали своєї держави, уряду, армії, суду.

На початку ХХ ст. Україна залишалася землеробським краєм, але водночас розвивалися промислові центри, такі як Донбас та Придніпров'я.

У селі переважну більшість населення складали українці, а міста були багатонаціональними, здебільшого єврейськими і російськими (у Наддніпрянській Україні) або єврейським та польським (на західноукраїнських землях). Село розмовляло українською мовою, а місто переважно російською; у Західній Україні - польською, угорською та німецькою. Тож між містом і селом виник мовний бар'єр.

Більші можливості у розвитку національної культури мало населення Галичини та Буковини, адже Австро-Угорщина не проводила такої відвертої асиміляції як Росія.

Хронологія подій 1914-1918 років

•1914-1918 рр. – Перша світова війна.

↓
•1914, 5-12 вересня – Битва на р. Марна.

↓
•1916, грудень – лютий – Битва під Верденом.

↓
•1916, червень – листопад – Битва на р. Сомма.

↓
•1917, 6 квітня – Вступ США у Першу світову війну.

↓
•1918, 3 березня – Підписання Брест-Литовського мирного договору між Радянською Росією і державами Четверного союзу.

↓
•1918, 28 жовтня – Створення незалежної Чехословацької республіки.

↓
•1918, 6 листопада – Створення першого уряду незалежної Польщі на чолі з Ю. Пілсудським.

↓
•1918, 11 листопада – Комп'єнське перемир'я. Закінчення Першої світової війни.

Плани воюючих держав щодо України

Німеччина

➔ Придніпров'я, Донбас, Крим (згодом Україна загалом).

Австро-Угорщина

➔ Волинь, Поділля.

Туреччина

➔ Південь України, Крим.

Росія

➔ Закарпаття, Східна Галичина, Буковина.

Румунія

➔ Північна Буковина, Бессарабія.

Документи і матеріали

Посилена увага до «українського питання» пояснювалась не лише далекосяжними планами територіальних надбань, але й стратегічними розрахунками на ближчу перспективу – майбутні військові суперники прагнули підірвати потенціал, могутність противної сторони через свідоме провокування у її стані сепаратистських рухів. ... Наприклад, значну увагу до України напередодні війни виявили міністерства закордонних справ і преса Англії та Франції. Вони прагнули так «зрежисерувати» прийдешні події, щоб в результаті розгортання українського сепаратистського руху ослаблялася Австро-Угорщина. Швеція ж, навпаки, слідом за Німеччиною, чекала на такий результат вже щодо Росії.

2. Бойові дії на території України в роки Першої світової війни.

1. Галицька битва

1914 р. з початком війни Росія почала наступ одночасно на обох фронтах:

Північно-Західному – проти Німеччини у Східній Пруссії,
Південно-Західному – проти Австро-Угорщини.

Солдати російської армії у поході. 1914 р.

10 серпня – 13 вересня розпочалася 33-денна битва , яка увійшла в історію як Галицька в якій з обох боків взяло участь 8 армій, понад 100 дивізій, понад 1,5 млн. солдатів і офіцерів.

У результаті цієї битви росіяни оволоділи Східною Галичиною, Північною Буковиною та вийшли до карпатських перевалів. Там розгорілись тяжкі бої. Росіяни вступили до Львова, Чернівців.

Російські солдати в Галичині. 1914 р.

2. Карпатська операція

Взимку 1914-1915 р. російські війська вели важкі, кровопролитні бої в передгір'ях Карпат. На початку січня германо-австрійці перейшли в наступ по всьому фронті від Буковини до Мезалаборча, даючи два удари: один від Ужгорода на Самбор, іншої — від Мункача на Стрий. Вони мали намір, переборовши Карпати, вийти на лінію Перемишль, Стрий і потім просуватися в напрямку Львова. Головнокомандування Південно-Західного фронту вживало термінових заходів, щоб відновити положення

До середини лютого обстановка в смузі Південно-Західного фронту була складною.

Карпатська операція не виправдала надій обох сторін. У ній зазнав аварії план австро-німецького командування щодо широкого охоплення лівого крила російських армій. Бойові дії вилилися у фронтальний бій у Карпатах. Військові керівники стояли перед необхідністю пошуку нових стратегічних рішень.

3. Контрнаступ німецько-австрійський військ у Західній Україні.

19 квітня 1915р. (2 травня за н. ст.) - Горлицький прорив, німецько-австрійські війська в Галичині почали контрнаступ. Командував ударною групою генерал Макензен – один з найкращих воєначальників. Застосувавши на вузькій ділянці фронту в районі міста Горлиці в Західній Галичині масований артилерійський вогонь, вони прорвали фронт і змусили російську армію відступати. Контрнаступ зупинили лише восени 1915 р. на лінії Кам'янець-Подільський-Тернопіль-Кременець-Дубно.

Еберхард фон Макензен

Виселення «неблагодійних» з прифронтової зони, православних вивозили до Сибіру (боялися розправи). Захопили землі що до війни були у складі Росії. Тактика «спаленої землі». Біженці голод, хвороби. Евакуація Київський університет до Саратова, КПІ – Воронежа. Планувалося навіть Києво-Печерську лавру.

Біженці. Підгайці. Тернопільщина. 1915 р.

4. Брусилівський прорив

Навесні 2 травня (до 7 вересня) 1916 р. розпочалася славнозвісна наступальна операція російських військ в Україні, яка увійшла в історію під назвою «Брусилівський прорив».

Російська армія під командуванням талановитого генерала Олексія Брусилова прорвала фронт, просунулася в глиб території противника на 80-120 км і знову захопила Чернівці, Коломию, Броди й Луцьк.

Знову відвойовано Сх. Галичину, Пн. Буковину та Волинь.

*Олексій Брусилів, генерал,
з березня 1916 р.
головнокомандувач
Південно-Західного
фронту*

Україна в Першій світовій війні.
Брусилівський прорив 1916р.

5. Бойовий шлях легіону УСС (Українські січові стрільці)

У складі Австрійської армії воювало з'єднання, створено українськими патріотами Галичини, – Українські Січові Стрільці(УСС)

Початок бойового шляху Січових стрільців припадає на 25 вересня 1914 р. У розпал Галицької битви вони захищали в Карпатських горах Ужоцький перевал.

У квітні 1915 р пройшли бойове хрещення у боях за гору Маківку поблизу Славська, коли російське командування кинуло проти стрільців кілька полків і артилерію.

УСС брали участь у наступальних операціях 1915 р. У червні вони першими ввійшли в м. Галич, піднявши над містом жовто-синій український національний прапор.

Серпень-вересень 1916р. на бойовому шляху УСС стали виснажливі бої на горі Лисоні, поблизу Тернополя.

Український історик В. Верига про історичне призначення легіону УСС

Українські січові стрільці мали бути не тільки виявом лояльності галицьких українців супроти Австрії, але й інструментом української політичної репрезентації (представництва. – Авт.), зокрема після закінчення війни при новому розподілі Європи. Галицькі політики планували за допомогою свого легіону досягнути більші впливи в австрійському уряді, подібно, як це робив один із творців об'єднаної Італії в половині XIX ст. граф Каміллоді Кавур, прем'єр королівства П'ємонту. У часи Кримської війни він вислав невелику військову частину на допомогу Англії та Франції й завдяки цьому мав доступ до мирної конференції в Парижі в 1856 р. Там він міг підняти справу об'єднання Італії й остаточно увійшов у коло творців європейської політики, що йому дуже придалося в 1860-х роках (період об'єднання Італії. – Авт.).

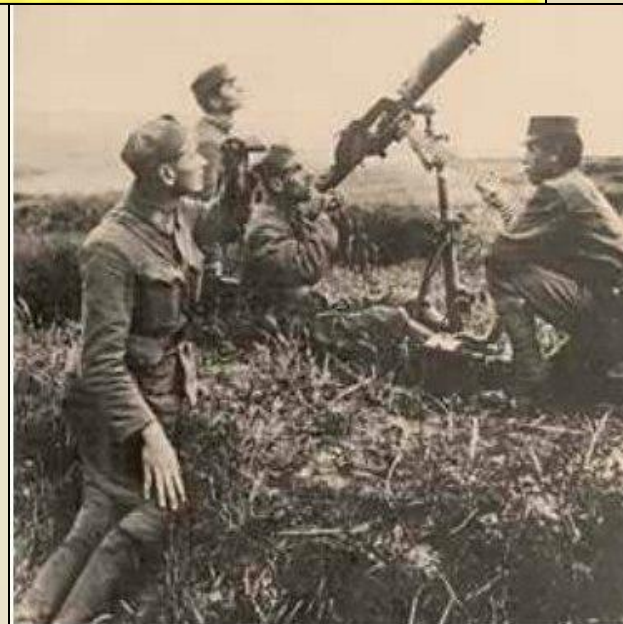
Верига В. Визвольні змагання в Україні.
1914–1923. – Львів, 1998. – Т. I. – С. 17.

Зі спогадів учасника битви українських січових стрільців за гору Маківку

Дим з наших і московських шрапнелів сповив гору туманом, зносився над нею, мов над вулканом. Щохвилини прошивали той дим блискавиці — то рвалися шрапнелі. Не поодинокі, а цілими батареями по чотири, по шість, по десять. А їм відповідала гора вибухами землі. В цих вибухах столітні потрощені смереки, фонтани каміння, і людські руки, ноги. Клекотіли по обох боках скоростріли, гупали ручні гранати — здавалося, гора рухається, дихає пеклом. Так минала година за годиною. Це був третій пам'ятний день московського наступу на Маківку. Змагалися дві сили. Одна сказала: за всяку ціну візьму, а друга відповіла: за всяку ціну не віддам.

Престолонаступник Австро-Угорщини Карл Франс Йосиф оглядає одну з частин Січових стрільців. 26 липня 1916 р.

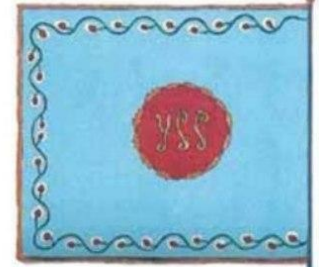
Січові стрільці обстрілюють літак з бойової позиції в районі річки Стрипи. 1916 р.

Освячення прапора УСС

*Прапор Українських
січових стрільців*

*Відзнака Українських
січових стрільців.
1914–1918 рр.*

Зверніться до джерел

З присяги, що її проголошували вояки УСС

Я, ... , Український Січовий Стрелець, присягаю українським князям, гетьманам Запорізької Січі, могилам і всій Україні, що вірно служитиму Рідному Краєві, боронитиму його перед ворогом, воюватиму за честь української зброї до останньої краплі крові.

3. Українські політичні партії, організації, збройні формування в роки Першої світової війни.

Початок ХХ ст. став часом надзвичайного загострення суперечностей між розвиненими країнами світу. Утворення двох військових блоків – Троїстого(згодом Четверного) союзу й Антанти .

Картина російського художника «Согласие» 1914 р.,
присвячена англо-франко-російському союзу – Антанті.

Картина російського художника «Согласие» 1914 р.,
присвячена англо-франко-російському союзу – Антанті

Текст під картиною (мовою оригіналу):

ФРАНЦІЯ

ЛЮБОВЬ въ ней чистая горитъ
Къ земле родимой и народу. –
Объята ею, – отразитъ
Она тяжелую невзгоду...

РОССІЯ

Въ ней ВѢРА глубока; тревогой
Не поколеблема ничуть;
Святая Русь во имя Бога
Свершаетъ свой побѣдный путь...

АНГЛІЯ

НАДЕЖДА въ ней всегда живетъ
На мощь, величіе Россіи
Съ ЛЮБОВЬЮ, ВѢРОЮ идетъ
Она на бой и ихъ зоветъ
Сломить надменные стихіи...

Передъ грозой враждебныхъ силъ
Въ дни тяжелой скорби, испытаній –
Святой союзъ ихъ въ полѣ брани
Самъ Богъ съ небесъ благословилъ.

ФРАНЦІЯ
Она въ ней чистая горитъ
Къ земле родимой и народу.
Объята ею, – отразитъ
Она тяжелую невзгоду...

РОССІЯ
Въ ней ВѢРА глубока; тревогой
Не поколеблема ничуть;
Святая Русь во имя Бога
Свершаетъ свой побѣдный путь...

АНГЛІЯ
НАДЕЖДА въ ней всегда живетъ
На мощь, величіе Россіи
Съ ЛЮБОВЬЮ, ВѢРОЮ идетъ
Она на бой и ихъ зоветъ
Сломить надменные стихіи...

Передъ грозой враждебныхъ силъ
Въ дни тяжелой скорби, испытаній –
Святой союзъ ихъ въ полѣ брани
Самъ Богъ съ небесъ благословилъ.

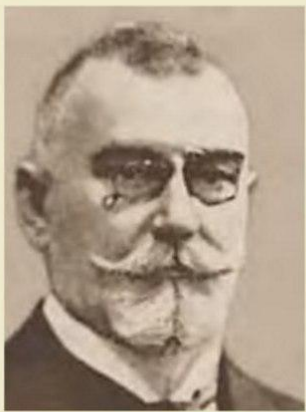
Головна Українська Рада (ГУР)

Воєнне протистояння обох імперій розколело національно свідоме українство. Відверто проавстрійську позицію зайняла утворена 1 серпня 1914 р. у Львові Головна Українська Рада (ГУР) на чолі з К. Левицьким.

ГУР являла собою міжпартійний блок із представників радикальної, соціал-демократичної, націонал-демократичної партій.

У 1914 р. з ініціативи ГУР було сформовано легіон Українських січових стрільців (УСС).

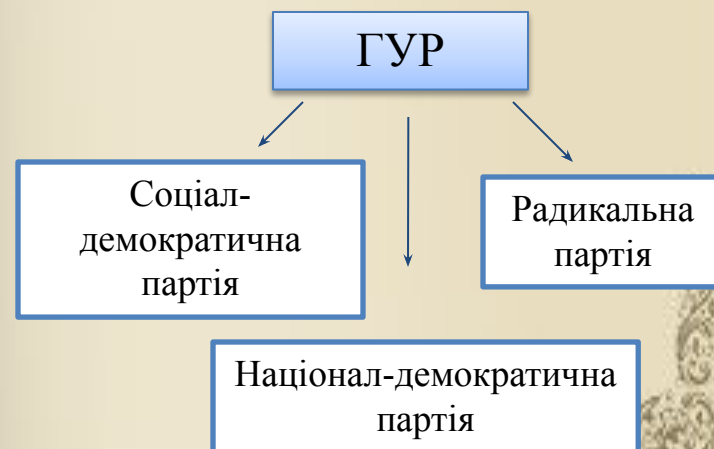
У травні 1915 р. Головна Українська Рада реорганізувалась у Відні в Загальну Українську Раду – єдиний і найвищий представницький орган українського народу Східної Галичини. Рада домагалася від австрійського уряду впровадження української адміністрації та шкіл у приєднаних районах Холмщини та Волині, згоди на поділ Галичини на українську і польську частини й утворення Українського університету у Львові.

**Левицький Кость
(1859–1941)**

Громадсько-політичний діяч. Освіту здобув у Львівському університеті. 1899 р. – співзасновник Української національно-демократичної партії, згодом її голова. Обирався послом до австрійського парламенту і польського сейму. В листопаді 1918 р. очолив перший уряд ЗУНР. У часи польської окупації Галичини був членом центрального уряду у Відні. Після повернення до Львова займався громадською діяльністю. 1939 р. після вступу радянських військ у Галичину був заарештований, 20 місяців перебував у в'язниці. У липні 1941 р. став засновником і головою Української Національної Ради у Львові. Автор історико-політичних і правознавчих

праць, серед них «Історія політичної думки галицьких українців, 1848–1914»

Зверніться до джерел

З Маніфесту Головної української ради від 3 серпня 1914 р.

Йдучи війною на Австро-Угорську монархію, Росія загрожує загибеллю українського національного життя, що знайшло захист у конституційному устрої Австрійської держави. Перемога Росії принесе українському народові Австро-Угорської монархії те саме ярмо, в якому стогне 30 мільйонів українського народу в Російській імперії.

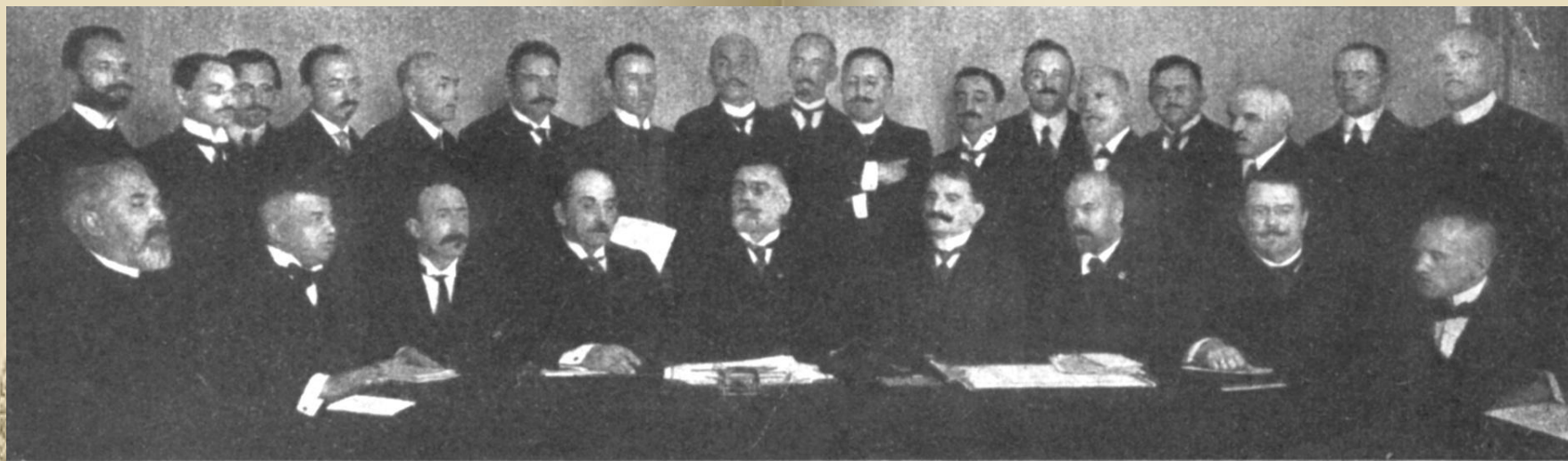
Перемога Австро-Угорської монархії стане нашою перемогою. І щоби́льше буде поразок Росії, то швидше настане визволення України... Нехай на руїнах царської імперії зійде сонце вільної України!

Головна Українська Рада. У центрі – президент,
доктор Кость Левицький. 1915 р.

Загальна українська рада (ЗУР)

У травні 1915 р. у Відні був створений орган, який мав на меті представляти інтереси всіх 35 млн. українців, що проживали на обидві сторони від лінії фронту. Він отримав назву Загальна українська рада (ЗУР) і ставив за мету завоювання незалежності підросійською Україною та запровадження автономії для Східної Галичини й Буковини. Президентом ЗУР став К. Левицький .

Загальна українська рада (ЗУР)

Союз визволення України (СВУ)

Політичні емігранти зі Східної України заснували у Львові 4 серпня 1914 р. Союз визволення України (СВУ), проголосивши його безпартійною громадською організацією. Засновниками були Д.Донцов, В. Дорошенко, А. Жук та ін.

У жовтні 1914 р. СВУ видав програму «Наша платформа», згідно з якою головна мета Союзу полягала у створенні самостійної Української держави з конституційно-монархічною формою правління. Головну ставку він робив на Австро-Угорщину, німецьку армію, передбачаючи поразку Росії у війні. СВУ мав своїх повноважних представників у Берліні, Софії, Стамбулі, Римі, Стокгольмі, Осло.

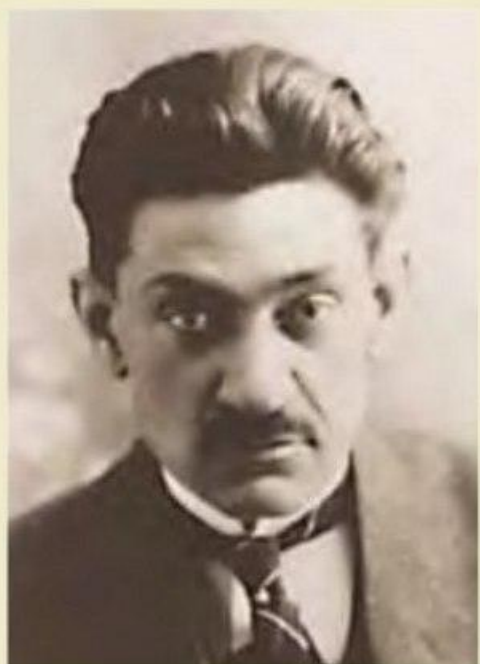
1915 р. члени СВУ почали видавати українською мовою у столиці Болгарії газету «Робітничий прапор», розгорнули агітаційно-пропагандистську роботу в таборах військовополонених.

Союз Визволення України припинив свою діяльність у червні 1918 р. Історичною заслугою СВУ було насамперед те, що він першим серед українських організацій проголосив своєю метою утворення самостійної української держави.

З програмного документа СВУ «Наша платформа»

У Союзі стоять на позиції державної самостійності українського народу, а реалізацію своїх стремлень зв'язують з розбиттям Росії у війні.

Національно-політичною платформою Союзу є державна самостійність України. Формою правління ... має бути конституційна монархія, з демократичним устроєм, однопалатною системою законодавства, громадянськими, мовними і релігійними свободами. У разі прилучення до Австрії українсько-російської території, Союз буде обстоювати створення з усіх земель, заселених українським народом в Австрії, автономного краю.

Донцов Дмитро (1883–1973)

Громадсько-політичний діяч, публіцист. Походив з козацько-старшинського роду. Навчався у Петербурзькому та Віденському університетах. Захистив докторську дисертацію у Львівському університеті, здобув ступінь доктора права. Член Української соціал-демократичної робітничої партії, перший голова Союзу визволення України, з якого вийшов у 1915 р. Один з керівників Української хліборобсько-демократичної партії. У 1919–1921 рр. – у Швейцарії. Від 1922 р. мешкав у Львові, був одним із засновників Української партії національної роботи і редактором її друкованого органу «Заграда». 1939 р. заарештований і ув'язнений у польському концтаборі. Після звільнення емігрував до Німеччини, а звідти до Бухареста. Під час Другої світової війни мешкав у Берліні, Львові, Празі. Від 1947 р. в еміграції у Канаді. Викладав українську літературу в Монреальському університеті, співробітничав в українських виданнях. Критично оцінюючи невдачі національної революції та національно-визвольного руху, звертав особливу увагу на формування політичної еліти. Автор численних творів: «Українська державна думка і Європа» (1919); «Підстави нашої політики» (1921); «Націоналізм» (1926); «Де шукати наших традицій» (1938) та ін.

Товариство українських поступовців (ТУП)

Нелегальну міжпартійну громадсько-політичну організацію — Товариство українських поступовців (ТУП), що діяла в Наддніпрянській Україні, було створено на початку 1908 р. у Києві. Їхня газета «Рада» на початку війни закликала українців стати на захист Російської держави.

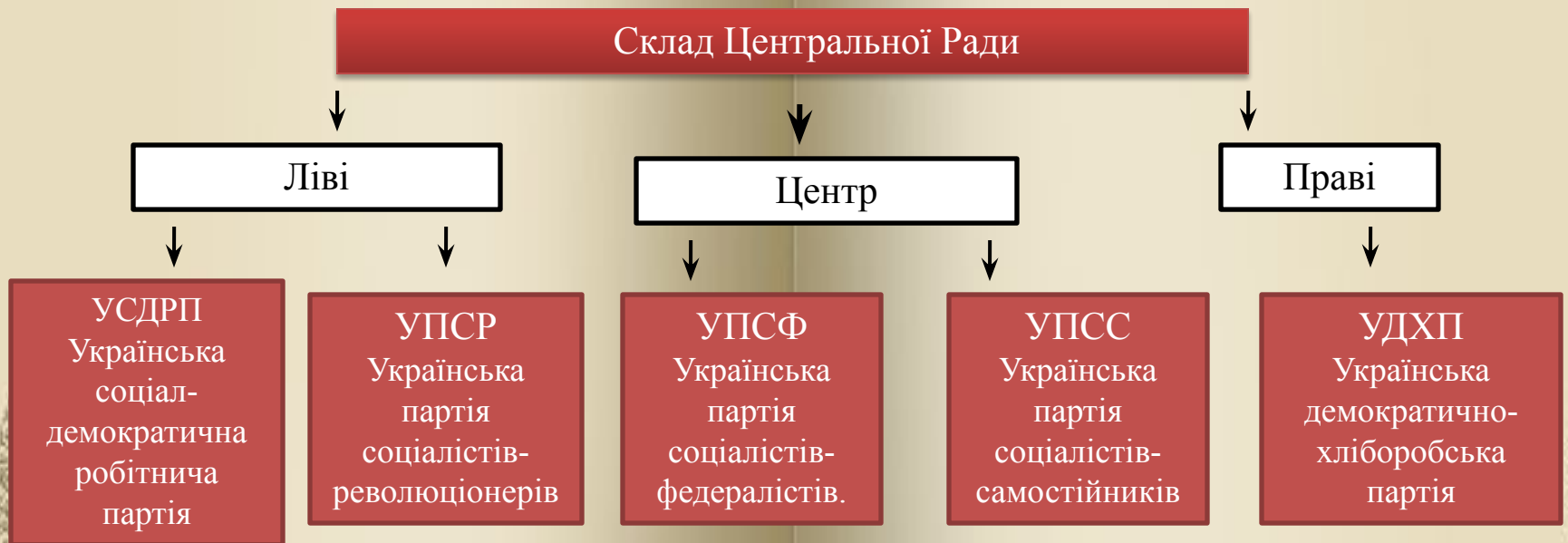
Рада організації засудила російську політику в окупованій Галичині, а в грудні 1916 р. випустила декларацію під заголовком "Наша позиція" з вимогами: припинення війни, надання Україні автономного статусу у федеративній Росії, забезпечення культурно-національних і політичних прав українського народу тощо.

ТУП встановило тісні зв'язки з думськими фракціями трудовиків та кадетів, які підтримали українські домагання у сфері культурно-національного самовизначення і виступили в Думі у зв'язку з заборонаю святкування в Києві століття з дня народження Т. Шевченка.

Товариство українських поступовців (ТУП)

Наприкінці XIX ст. створюється Російська соціал-демократична робітнича партія (РСДРП), до якої входили і українці. В 90-х роках виникли соціалістичні партії Польщі, Литви, єврейський соціалістичний союз «Бунд» та ін., які частково діяли і в Україні. Українська революційна партія поступово перетворюється в соціал-демократичну. Незабаром від неї відокремилася так звана «Спілка», що приєдналася до РСДРП. Українські соціалісти ставили програмні завдання: боротися за соціальні інтереси трудящих і національній свободи українського народу. Російська преса писала, що «українці в одній кишені носять том Карла Маркса, а в другій — Тараса Шевченка».

Склад Центральної Ради - представницький орган політичних, громадських, культурних та професійних організацій.

На початку війни емігранти-москвофіли Західної України утворили в Києві **«Карпато-русский освободительный комитет»**, який закликав галичан зустрічати російську армію як визволительку. Водночас значна частина українських соціал-демократів за участю В. Винниченка займала антивоєнні позиції під гаслами «Геть війну! Хай живе автономія України!»

■ Громадські організації в Наддніпрянській Україні

Організація	Характеристика
Комітет Всеросійського союзу міст при Південно-Західному фронті	Основна діяльність була спрямована на допомогу біженцям із Галичини для організації їх життя у нових районах, створення українських шкіл, лікарень. Очолив комітет відомий меценат барон Ф. Штейнгель
Земський союз	Допомога всім постраждалим у війні. Організація медичної допомоги пораненим та їх реабілітація
Товариство допомоги населенню Півдня Росії, що постраждало від воєнних дій	Допомога жертвам російської окупації західноукраїнських земель: арештантам, депортованим, заручникам, біженцям. Виникло влітку 1915 р.

Уряд не готовий до тривалої війни, не зміг забезпечити армію боєприпасами, продовольством, шпиталями, організовано приймати біженців. З 1915 р. змушений дозволити діяльність громадських організацій. (Частина істориків звинувачує українську інтелігенцію цих організацій у співучасті з царизмом у веденні загарбницької війни).

Воєнно-промислові комітети (державні замовлення на випуск боєприпасів і озброєння, Київ, Харків, Одеса, Катеринослав), **Союз міст та Союз земств** (1915 об'єдналися в **Земгор**, допомога пораненим, полоненим, біженцям, виробництво одягу та медикаментів для солдат), єврейські, вірменські, латиські, польські комітети. Отримували державні субсидії. Мета: полегшити страждання війни землякам.

«Товариство допомоги населенню Півдня України, що постраждало від воєнних дій» Мета: опіка над біженцями, заарештованим та висланим галичанам. співпрацювали з **Комітетом Південно-Західного фронту Всеросійського союзу міст**. (член ТУП Федір Штейнгель) дитячі будинки, в них українські школи, допомога біженцям та пораненим.

Відновилася діяльність **«Просвіт»**. Катеринославська (1916 р. закрили) – їдальні для сімей мобілізованих, майстерні для солдаток, шефство над біженцями і депортованими галичанами. Вимога українських шкіл, **ТУП** 1916 р. **«Наша позиція»** автономістсько-федеративний устрій, демократизація, нейтралітет у війні.

Список використаної літератури та матеріалів

I. Список літератури:

1. Бойко О.Д. /Навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2006.
2. Гісем О. В./ Історія України. 10—11 класи: Наочний довідник / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. — К.; Х.: Веста, 2007.
3. Комаров Ю.С., Мисан В.О., Осмолівський А.О та ін./ Навч. посібник: Історія епохи очима людини. Україна та Європа у 1900-1939 роках. – Київ: Генеза, 2004.
4. Реєнт О. П., Малій О. В. /Історія України. – Київ: Генеза, 2010.
5. Турченко Ф. Г. /Історія України. – Київ: Генеза, 2010.

II. Інтернет посилання:

1. Товариство українських поступовців :
<http://litopys.com.ua/encyclopedia/sots-alno-pol-tichna-modern-zats-ya-susp-lstva/tovaristvo-ukra-nskikh-postupovts-v-tup/>
2. Політичні партії Наддніпрянської України:
http://worldhistory.ucoz.ua/index/robota_z_tabliceju/0-658

3. Українські політичні партії в роки Першої світової війни: <http://ukrmap.su/uk-uh10/259.html>
4. Громадські організації:
<https://sites.google.com/site/svetickusnerova/istoria-ukraieni/10-ukraiena-v-persij-svitovij-vijni>

III. Ілюстрації та відео:

1. Україна в роки першої світової війни:
http://korzun.at.ua/video/vip/9/myvideo/per_sha_svitova_vijna
2. Товариство українських поступовців (ТУП) :
<http://litopys.com.ua/encyclopedia/sots-al-no-pol-tichna-modern-zats-ya-susp-lstva/to-varistvo-ukra-nskikh-postupovts-v-tup/>